

Presidenttiehdokas Matti Vanhanen

23.4.2017 Tampereella Keskustan puoluevaltuuston seminaarissa

Julkaistavissa klo 11.15

Suuri yleiskuva maailman turvallisuustilanteesta kehittyi huonoon suuntaan. Monet alueelliset konfliktit kuten Syyria ja Ukraina jatkuvat ilman tietoa ratkaisusta. Niiden luoma jännite heijastuu helposti kehittyvien ristiriitojen ympärille. Pohjois-Korean suunnalla Yhdysvaltain laivasto on saamassa liikkeelle myös Venäjän ja Kiinan merivoimat. Kaikki vaikuttaa kaikkeen. Kokonaan oma kysymyksensä on ISIL:n terrorismi, joka on kasvattamassa muiden vaikutusten ohella vastakkainasetteluja yhteiskuntien sisällä.

Mitä sitten on tapahtumassa kansainvälisen yhteisön toimintakyvylle? Se on heikentynyt. Kansainvälisten järjestöjen asema on heikentynyt ja voidaan jopa kysyä niiden toimintakyvyn perään. Kansainvälisten sopimusten asema on heikentynyt, kun niitä on rikottu. Jokainen sopimusrikkomus on lupalappu muille rikkoa sopimuksia.

Kansainvälisen yhteisön toimintakyvystä on kannettava huolta, koska sen rapautuminen yksinkertaisesti huonontaa kykyä hallita monimutkaisia ristiriitatilanteita. Tämä hallintakyky on nyt heikentymässä. YK:n turvaneuvosto on hallinnan kannalta olennaisin, ja sen toimintakyky on pitkään ollut heikko. Tämä taas johtaa siihen, että näemme Yhdysvaltojen ohjusiskujen kaltaisia yksittäisten maiden operaatioita, kun niistä ei kyetä laajemmin sopimaan. Niiden seurauksena riskit ja väärinymmärrykset kasvavat.

Suuresta yleiskuvasta on syytä olla huolissaan.

Tällaisessa tilanteessa Suomen valtio johdon päätehtävänä on huolehtia siitä, että oma kansallinen turvallisuutemme ja kansalaistemme turvallisuus kyetään muuttuvissa oloissa turvaamaan.

Eristäytyminen vai kansainvälinen yhteistyö?

Pienen maan paras mahdollisuus vaikuttaa turvallisuutensa hyväksi on rakentaa kansainvälistä yhteistyötä ja vuoropuhelua sekä pyrkiä vahvistamaan kansainvälisiä järjestöjä ja sopimuksia – ja niihin sitoutumista. Venäjä, USA ja Iso-Britannia ovat maita, joiden viimeaikojen politiikka on vienyt pois tästä. Suurilla on kyky vaikuttaa asioihin itsekin, mutta samalla ne synnyttävät pohjaa etupiireille. Ranskan Le Pen ajaa Ranskan rajojen palauttamista sen sijaan, että ongelmiin haetaan eurooppalaista ratkaisua.

En kannata paluuta suurvaltojen Eurooppaan vaan kannatan yhteistyötä, jossa me olemme samassa pöydässä päättämässä muiden kanssa.

Varautuminen sotilaallisesti vai silmien sulkeminen?

Uskottava puolustus on edelleen tässä ajassakin välttämätön osa kansallista turvallisuuttamme. Suomi on poiketen monista muista maista ylläpitänyt ja kehittänyt myös aluepuolustusta, siis kykyä territorionsa puolustamiseen. Tässä kehityksessä suuri poikkeama tapahtui viime vaalikaudella, kun kuuden puolueen hallitus unohti puolustuksen merkityksen ja leikkasi tuntuvasti

puolustusmäärärahoja. Voidaan sanoa, että monet nukahivat omalla vahtivuorollaan. Nyt Sipilän hallitus joutuu keskellä leikkauksia raapimaan kasaan lisäyksiä puolustukseen – sekä materiaalin että valmiuden parantamiseksi. Osa päätöksistä on jo tehty ja pidän tärkeänä, että kehysriihessä kyetään päättämään sitovasta aikatauluttamisesta myös puuttuvilta osiltaan.

Yhteistyö ja yhteistyökyky muiden maiden kanssa on osa tätä varautumista, mutta siitä olen kirjoittanut ja puhunut paljon muualla – sitä en tässä enempää avaa.

Kotouttaminen vai vastakkainasettelu maahanmuutossa?

Osa tämän päivän eurooppalaista todellisuutta ovat maahanmuuttoon liittyvät ongelmat ja syvät ristiriidat. Nämä ristiriidat paikoin lähes halvaannuttavat päätöksentekoa.

Tulkintani ISIL:n terrorismin motiiveista lähtee pelon ja vastakkainasettelun lietsonnalla saatavasta mahdollisuudesta rekrytoida radikalisoitumiseen taipuvaisia nuoria. ISIL ei hyväksy länsimaisten arvojen leviämistä islamin piiriin ja taistelee mm. tätä vastaan. Nyt tuntuu siltä, että sen ollessa vaikeuksissa rintamasodassa Lähi-Idässä, se on levittämässä sotaa yksittäisten terrori-iskujen sijasta Eurooppaan. Jos se saa sillä eurooppalaiset päättäjät ja yhteiskunnat vastakkainasetteluun islamin uskontoa harjoittavien kanssa, helpottuu heidän työnsä radikalisoida ihmisiä.

Minusta vastakkainasettelun sijasta oikea taktiikka on pyrkiä vahvaan kotouttamiseen. Samaan aikaan emme voi kuitenkaan ummistaa silmiä siltä, että Suomeen voi pyrkiä jo valmiiksi radikalisoituneita henkilöitä. Siksi tarvitaan laajaa viranomaisyhteistyötä ja tiedustelua terroritekojen ennaltaehkäisemiseksi ja terroristien rahavirtojen kuihduttamiseksi.

Omat rajat kiinni vai eurooppalainen ratkaisu rajoille?

Presidenttiehdokas Le Pen vaatii tänään järjestettävissä Ranskan vaaleissa maansa rajoja kiinni ja kontrollia rajoille. Samaa vaatimusta esitetään muuallakin. Samalla Le Pen haluaa heikentää Euroopan unionia. Toinen lähestymistapa on se, että EU tiivistää rajojaan, yhtenäistää rajavalvonnan ja huolehtii yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa siitä, että tänne ei tule ketään, jonka alkuperää ei tunneta. Samalla EU:n jäsenmaiden kannattaa yhtenäistää turvapaikanhakijoiden palvelut ja sosiaaliturvaa siten, että eroja ns. vetovoimatekijöissä ei ole. Kolmas mitä tarvitaan, on EU-maiden viranomaisten saumaton ja tiivis tietojenvaihto. Neljäs tarve liittyy yhteiseen toimintaan ns. juurisyiden poistamiseksi Afrikassa ja Lähi-Idässä. Kaikissa näissä parempi ja tehokkaampi tulos on saatavissa EU:n toiminnan parantamisella kuin yksittäisten maiden eristäytymisellä.

Suomi vahvaksi neljällä pilarilla

Suomi pystyy omilla toimillaan parantamaan kriisinsietokykyään levottomassa maailmassa. Jaan tarvittavat toimet neljään pilariin.

Ensimmäinen pilari on tuttu: viisas ja pitkäjänteinen ulkopolitiikka, jolla luodaan luottamusta ja joka parantaa ympäristömme vakautta. Toinenkin pilari on näissä yhteyksissä aina käytetty uskottava puolustus sekä kyky kansainväliseen yhteistyöhön.

Kolmas pilari vahvistaa maatumme sisäisesti. On rakennettava ehyttä Suomea sekä sosiaalisesti että alueellisesti. Yhteiskunnan on oltava sellainen, että ihmisillä on halu puolustaa oikeusvaltiotamme ja sen arvoja. Tällainen yhteiskunta kykenee myös estämään kiilojen lyönnin väestöryhmien välille. Maailmassa on paljon esimerkkejä siitä, miten lyömällä kiilaa ulkopuolelta kyetään rapauttamaan valtion päätöksentekokykyä – se yleensä onnistuu jos yhteiskunnalliset olot itsessään luovat tyytymättömyyttä. Kehysriihessä hallituksen on jatkettava työtään eriarvoisuuden vähentämiseksi. Kyse on yhteiskunnallisesta työstä, ei vain hyväntekeväisyyteen uskomisesta.

Neljäs pilari on itsellinen talous. On tärkeää, että Sipilän hallitus onnistuu julkisen talouden vakauttamisessa ja maamme tuotannollisen perustan vahvistamisessa. Ja seuraava hallitus joutuu jatkamaan tästä, puhuttiin kunnallisvaalien edellä mitä puhuttiinkaan. Itselliseen talouteen kuuluu myös riittävä ruoka- ja energiaomavaraisuus. Meidän on vältettävä sellainen mahdollisuus, että kansainvälisen tilanteen mahdollisesti kiristyessä meitä voitaisiin kiristää tai joutuisimme olemaan hattu kourassa kumartamassa. Ruotsi ja Sveitsi ovat esimerkkejä maista, jotka ovat pitäneet asiansa kunnossa, eikä niitä ole kyetty ulkoa heiluttamaan vaikka maailma ympärillä on palanut. Pienikin voi olla vankka, kun se huolehtii asioistaan.

Tasapaino kollektiivisen vapauksien ja kontrollin välillä? – Tiedustelulainsäädäntö

Länsimaiset yhteiskunnat törmäävät vaikeaan tasapainoon vapauden ja kontrollin välillä. Yhteiskunnan kollektiivisen turvallisuuden vahvistamiseksi tarvitsemme lisää viranomaisvaltuuksia seurata rikollisia hankkeita valmistelevia, mutta miten se voidaan toteuttaa rikkomatta meille tärkeää periaatetta yksilön suojasta ja vapaudesta henkilökohtaiseen viestintään.

Tosiasia on se – pidämme me siitä tai emme – että tässä tasapainossa kaksoistornien luhistumisesta lähtien kontrollia on lisätty turvallisuuden vahvistamiseksi. Suomelle on tärkeää, että meidän alueestamme ei pääse muodostumaan vapaavyöhykettä, jossa rikosten valmistelu on helpompaa kuin muualla. Siksi myös oman lainsäädäntömme on pysyttävä ajassa mukana ottaen huomioon kaiken sen teknologisen kehityksen, jota viime vuosina olemme todistaneet.

Tasapaino suvereniteetin ja monenkeskisyyden välillä? – EU:n tulevaisuus

Toinen dilemma liittyy suvereniteetin ja kansainvälisen yhteistyön keskinäiseen suhteeseen. Kuten aiemmin olen todennut, on pienen kansan etu, että monenkeskinen yhteistyö ja kansainväliset säännöt toimivat ja niitä kunnioitetaan. Tämä luo vakautta ja ennustettavuutta ympäristöömme. Tämän saavuttaminen edellyttää sitä, että osa suvereniteetista käytetään yhdessä yhteisen pöydän ääressä, jossa olemme yksi päättäjät ja sopijat muiden joukossa. Toisin sanoen luovuttamalla siivun suvereniteetista – kuten olemme tehneet – YK:n ja EU:n kaltaisille järjestöille ja yhteisöille, saamme vastapainoksi vakaamman toimintaympäristön. Tämän keinulaudan asentoa suvereniteetin ja yhteistyön välillä joudutaan myös säätämään koko ajan.